

Al pot petit hi ha bona literatura

Els llibres de petit format sedueixen cada cop més lectors des d'àmbits i gèneres molts diferents. Els mallorquins d'Ensiola ho fan des de fa disset anys amb la col·lecció 'Avinents', però en els últims dos anys han nascut dues editorials que fan la majoria de coses en format plaqueta (Vibop i Extinció) i una col·lecció de Viena Edicions que també hi aposta: 'Petits Plaers'.

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser

Ensiola, l'editorial de Muro (Mallorca) que el 2003 ja va apostar pel petit format amb la seva col·lecció 'Avinents'.

No aixequen ni un pam, però no són la clàssica edició de butxaca. No estalvien en disseny ni abusen dels marges. No són la segona versió de res ni estan mancats d'atractiu. Al contrari. Superat el boom de l'e-book —si és que va esclatar mai— i en plena febre de les plataformes audiovisuals i les consoles, els llibres de petit format comencen a fer-se un lloc a les llibreries. Dues editorials nascudes el 2018 i 2019 —Vibop i Extinció— aposten gairebé sempre per aquest format, també anomenat *plaqueta*, catalanització de la 'plaquette' francesa. El mateix 2018, Viena Edicions va decidir endegar una col·lecció de mida petita, "Petits Plaers", que ha funcionat més bé del que esperaven. No era una novetat. Hi havia editorials que ho feien sobretot per a col·leccions de poesia. I d'altres que apostaven per la novel·la curta però no pel format, com la magnífica "Àtic dels Llibres", que aposta

per la narrativa breu des de 2015. Però la pionera a combinar totes dues coses ha estat possiblement l'editorial mallorquina Ensiola, amb la seva col·lecció "Avinents", que es publica des de 2003, quan va decidir portar a les llibreries *L'haixix* de Charles Baudelaire, traduït per Ferran Canyameres.

Miquel Campaner és el responsable d'aquesta editorial de Muro (Mallorca). "Des del primer moment —recorda—, el nostre director editorial, en Guillem Frontera, va insistir que havíem de fer una col·lecció de petit format. I el quart o cinquè llibre que vam publicar va ser el primer de la col·lecció "Avinents", que fa 11 x 15 cm". La col·lecció de petit format ens permetia publicar llibres importants de la literatura universal que originalment van sortir editats en revistes o diaris. Això no interessa a les editorials grans, perquè són massa petits o han de fer un recull de contes per incloure diversos textos breus".

→

→ Amb el segon volum de la col·lecció, *Vida coetània* de Ramon Llull, van veure que l'havien encertada. “És un dels llibres que més hem venut. És clar que és un clàssic però editat així, petit, funciona molt bé. I és tan bo que van començar a incloure'l en els currículums de batxillerat, la qual cosa també n'ha augmentat les vendes”.

Campaner suggereix un avantatge de les obres breus que destaca l'editora de la col·lecció “Petits Plaers” de Viena Edicions, Blanca Pujals. Hi ha un respecte gairebé reverencial a autors clàssics que n'allunya els lectors. “Hi havia molta gent que no s'atrevia a entrar a noms clàssics perquè els tenien molt respecte o perquè les seves obres més conegudes són molt llargues. Aquestes novel·les breus els obren la porta a aquests autors. Per exemple, crec que els clàssics francesos o anglesos no fan tanta por però els russos (Txèkhov, Turguénev...) o els japonesos (Junichirô Tanizaki) els feien més respecte i ara hi ha lectors que em diuen que s'han atrevit amb altres obres més llargues. Això és molt maco”, conclou Pujals.

L'editora de “Petits Plaers” ho esmenta en relació amb grans autors russos o japonesos, però Ramon Llull podria ser un cas semblant. La breu *Vida coetània* anima molts lectors a encarar un clàssic que intimida.

Tant Ensiola com “Petits Plaers” han optat per clàssics de la literatura universal, tot i que els mallorquins també han obert la col·lecció a obres originals en català, com Pere Antoni Pons o el mateix Guillem Frontera. Miquel Campaner explica que Ensiola barreja “clàssics de literatura universal amb obres de creació nova”. Els últims títols d'Ensiola, per exemple, són *El somriure de la Gioconda*, una obra d'Aldous Huxley (autor d'*Un món feliç*), traduït per Rafael Tasis per a una revista dels anys trenta i *Quadern d'Ifitry*, l'últim

de Guillem Frontera a partir d'un viatge al Marroc.

La descripció que fa en Miquel Campaner d'aquests llibres diu molt de la cura que els editors posen en aquestes plaquetes: “Aquests llibres, quan els agafes... Per exemple, *El somriure de la Gioconda*, que té una portada magnífica, unes solapes, un tacte... És com un bombó”.

També els editors de Vibop, Extinció i “Petits Plaers” parlen dels seus llibres amb aquesta estima. La periodista i editora Montse Serra transmet aquest sentiment quan explica per què va optar pel pot petit: “El model que tenia de partida era unes plaquetes, gairebé opuscles, que editava la Fundació La Mirada, amb obres de la Colla de Sabadell. A mi aquelles plaquetes m'agradaven molt, pel tipus de paper... Eren senzilles però eren molt càlides. Quan vaig decidir tirar endavant l'editorial, vaig crear un petit equip —dissenyador, productor editorial i jo mateixa—, vam començar a treballar a partir d'aquesta idea i al final va sortir aquesta maquetació, de dimensions 12 x 16, amb un paper molt escollit, un tipus de lletra molt pensat: una plaqueta molt elegant i de qualitat, amb solapes... la tens a les mans i fa goig. És un objecte agradable”.

Blanca Pujals assenyalava que, “quan compres un llibre, és molt important el contingut, evidentment” i, per això mateix, miren “de treballar amb els millors traductors i el sotmetem a moltes correccions, però el format també és important”. El llibre, afirma Pujals, “ha d'entrar pels ulls i ha de ser un plaer tenir-lo a les mans. El procés de dissenyar cada coberta és molt divertit perquè intentem que tingui molt del contingut del llibre. I encara que cada llibre tingui una coberta diferent hem treballat molt perquè tota la col·lecció tingui una identitat. Perquè el lector, quan arribi a la llibreria ja re-

Tres joies de la col·lecció ‘Petits Plaers’ de Viena Edicions. Ara ha editat *El festí de Babette* d'Isak Dinesen i *Lamor d'Erika Ewald* de Stefan Zweig.

Els deu primers títols de la col·lecció Envinats de VIBOP

conegui la col·lecció “Petits Plaers” i que el lector vagi a cegues i s’atreveixi amb el següent títol de la col·lecció”.

És una filosofia semblant a la de Montse Serra amb Vibop que l’ha portada a obrir una doble via de vendes per la col·lecció “Envinats”, que se centra en la temàtica del vi i la seva relació amb les arts: per llibreries i per subscripció. “La idea és fidelitzar el lector. Com que és una temàtica bastant peculiar, penso que puc trobar un lector i fidelitzar-lo. La idea era construir una col·lecció que fes ganes de tenir-la tota, perquè això té un valor afegit: que el lector s’hi vinculés a la col·lecció”.

Vibop va nàixer com una editorial que reunia els àmbits que Montse Serra més coneixia des de la seva faceta de periodista cultural i divulgadora del món del vi.

“Temàticament, tot i que el vi és la línia conductora, hem procurat que no embafi. No és una col·lecció sobre el vi. És una col·lecció que pren el vi com a motiu i, aleshores, internament, és una col·lecció que combina títols de matèria molt vinícola —com el número 1, *Josep Roca, a l’avantguarda del vi*, que recull dos tastos molt emblemàtics que expliquen molt bé la seva manera d’entendre el vi— amb altres temàtiques, com la literatura”. El segon títol de la col·lecció va ser el molt recomanable *Les olors en la literatura*, de Vicenç Pagès, que fa un recorregut per les descripcions olfactives més respectables de la història de la novel·la. Una obra que s’ha completat fa poc amb la impactant *Les pudors de la literatura*, número 11 de l’heterogènia col·lecció “Envinats”, que inclou llibres d’artista, d’història i de poesia sempre amb una relació —ni que sigui llunyana— amb el vi. L’editorial Vibop ha acabat obrint altres col·leccions, algunes de les quals no tenen ja format de plaqueta, com el dedicat al paisatge.

L’editorial més jove a sumar-se a aquesta onada de petit format és Extinció Edicions, nascuda el 2019 i amb cinc títols al catàleg, tots ells propers al surrealisme i l’humor absurd. L’editor, Aleix Purcet, explica a EL TEMPS que van optar per aquest format per raons de contrast amb el contingut:

“El que volíem fer és un model que tingués certa relació amb els contes infantils —amb moltes coloraines—, però que alhora xoqués frontalment amb els continguts, que tenen un punt de disseny naïf, molt surrealisme i humor. Aquest contrast ens agradava”. Això complementava una tria de continguts que, sobretot, optava per novel·les curtes i contes: “La nostra preferència és publicar relat curt. El títol més llarg del catàleg, *El setè cavall*, que fa 220 pàgines, és perquè és una antologia de contes de Leonora Carrington”.

Des del començament, en aquest cas, la voluntat era “publicar obres que” els autors volien “veure editades en català. Eren obres que podíem llegir en altres idiomes però no estaven disponibles en català i ho vam voler fer nosaltres”.

A Viena Edicions van decidir el petit format per una altra raó. Blanca Pujals, que havia fet un màster en Edició va veure, en redactar el treball de fi de màster, que hi havia una esclatxa de mercat en les novel·les breus. “Com a lectora i com a prescriptora vaig veure que no hi havia cap col·lecció dedicada a les novel·les breus i que, en canvi, hi havia moltíssima gent lectora de novel·les breus. A còpia de recomanar novel·les em vaig adonar que a tots els meus amics, família i companys, els llibres que més els agradaven eren aquests breus, que t’enganxen molt i que et deixen amb un final bastant impactant —perquè és la gràcia de la novel·la breu— i en volien més i no sabien trobar-ne”.

Pujals va estudiar aquest segment de mercat i va decidir oferir-lo a les editorials. A la primera que hi va anar a explicar el seu projecte, va ser Viena Edicions. I s’hi va quedar com a directora editorial de la nova col·lecció, “Petits Plaers”.

Tot i que s’han centrat en grans autors de la literatura, el camp és immens. “Com mai havien trobat el seu lloc en el sector editorial, hi havia moltíssima novel·la breu inèdita. És per això que encara hem pogut trobar un Stevenson inèdit. Sobta molt trobar, en ple segle XXI, que es pugui publicar un Stevenson inèdit”.

Blanca Pujals opina que el futur del format petit té a veure amb les noves formes de consum cultural: “L’estona que es pot dedicar a la lectura cada cop és menys i a més l’estona d’oci ha de competir amb les xarxes socials i amb les plataformes audiovisuals, que també s’han posat molt les piles. Fins i tot aquestes plataformes, que abans feien sèries de més de vint capítols per temporada, ara en fan de cinc capítols i de durada més curta”. Pujals hi va veure una finestra de negoci: “Vaig creure que, amb els llibres, la gent també volia fer una mica el mateix, perquè només té temps per llegir el cap de setmana. Es llegeixen deu capítols i no tornen a llegir fins al cap d’una setmana. Llavors ja s’han de llegir les últimes pàgines perquè no se’n recorden de la trama. Per això crec que aquestes novel·les, que es poden llegir en un cap de setmana, tenen futur”. ●

Els quatre primes títols d’Extinció Edicions. Ara ha editat *Les trompetes de Jericó*, d’Unica Zürn.